

Wökenius,
Elliptica ex
histor. Israelis

30.000
act 1030.

4030

ELLIPSES

EX HISTORIA ISRAELIS

ET

ISRAELITARVM

ANTE LEGEM SOLENNITER

PROMVLGATAM

PRAESIDE

FRANCISCO WOKENIO

S. THEOL. LICENT. ET S. ALIARVMQVE

ORIENTAL. LINGVAR. PROF. PVBL.

IN AVDITORIO MAIORI

HORIS CONSVETIS

D. XIV. Decembr. MDCCXXIX.

EIICIENDAS

συμφιλογόγων ΙΥΔΙCΙΟ

EXPONIT

IOAN. CHRISTOPH. REDDE

LL. AA. M.

IHLEBVRO-SAXO.

VITEMBERGÆ

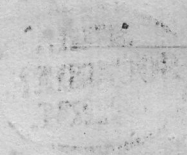
LITERIS HEREDVM GERDESIANORVM.

IV. K. 21

1030

70
GENEROSISSIMO AC PER-ILLVSTRI DOMINO
D O M I N O
FRIDERICO AVGVSTO

DE PLOTHO
SAC. ROM. IMPERII

ET IN
ENGELMÜNSTER
LIBERO BARONI,
DYNASTAE CLIENTELARVM PAREY, ZERBEN,
RESEN, RINGFVRTH, ET GÜTTER

D O M I N O
IN
IHLENBURG,
DOMINO MEO PERINDVLGENTI
PRIMITIAS HASCE ACADEMICAS

EV MILLIME
OFFERT AC DICAT
M. IOAN. CHRISTOPH. REDDE
OMNIAQVE SVMMAE FELICITATIS GENERA
PIE SVBMISSEQVE

ILLVSTRIS BARO, per cuius gloria stir-
pem

Haud moritura unquam laurea ferta trahit:
Sub cuius clypeo mea gens requiescit & um-
bra,

Et TVA spem refovet Gratia tanta meam:
Accipe nunc tenues has gratæ symbola men-
tis,

Chartas; Ornentur, TV sine luce TVA.
Se TIBI Pierides istæ, patiare sacrarint,
Illis præsidium sis, honor, ara, decus.
Soletur Numen luctum, quem fata PAREN-
TIS

Traxere, egregiis innumerisque bonis.
Assurgatque nouum felici fidere tempus,
Instans et TIBIMET lætior annus eat.
Hinc DEVS usque favens generosis ausibus
adsit,

Atque ad Nestoreum tempora culmen agat.
Interea, quas trado TIBI, TVA gratia Mulas
Vlterius foveat, mactet alatque meas.

Non falsa est OLAI BORRICHII observatio in *tr. de*
Causis diversarum linguarum p. 31. sqq. ed. D. D. IOCHII,
 in primis quinque causas linguarum indolem muta-
 re, nempe *bella, commercia, conjugia, migrationes & conversatio-*
nes: quod fuse & erudite ibi persequitur. Si ad Jacobum
 filiosque ejusdem respicimus: commercia, jam cum Philis-
 tæis, & Cananæis aliisque, jam cum Ægyptiis, conjugia et-
 iam cum uxoribus, nunc Syris, nunc Cananæis, nunc Ægypti-
 is, nec non diutinæ migrationes, jam in Palæstinam, jam Me-
 fopotamiam, jam Ægyptum, deinde etiam conversationes
 cum parentibus, vicinis, advenis aliisque peregrinis, videri
 possent non levem sermoni mutationem intulisse. Taceo,
 quod posterorum Israëlis mira separatio ab omni hominum
 consortio, per quadraginta annos, et infecuta cum variis
 bella, lingvæ aliquam mutationem afferre potuerint. An
 his in mutationibus Ellipseos vitium aliquando S. linguam
 invaserit, considerare, operæ erit pretium. Et quidem sta-
 tim *Gen. XXVI. 12.* Ellipses Jacobum a Patre addidicisse, vi-
 deri posset. Vocibus *ויזרע יצחק & seminavit Isaac,* affri-
 cant Ellipsin *זרע semen.* Judæis hic nec Ellipsis, nec difficultas
 visa est, quoties sicco hæc pede prætereunt. In *RABBO TH*
h. l. alia potius, quam hæc tractantur, in primis excutitur,
 quid *שערים* sit, nempe: *מאה שערים מאה כרים*
מאה שערים מאה מנינים מאה שערים מלמך
שהאמירו אותה ועשתה מאה כמה שהאמירו
Centum estimationes sunt centum Cori, centum estimationes sunt cen-
tum numerationes, centum estimationes indicant, quod frumentum
fuerint mensi, & hoc confecerit centum mensuras, quibus illud mens-
fuerint. De *שערים* conferri etiam poterunt *Dn. M. DACH-*
SELII Biblia Accent. P. I. p. 187. sq. Nec ONKELO's hic El-
lipsin

A

lipsin est suspicatus, simpliciter vertens: **וּרְעָ יִצְחָק בְּאַרְעָא** **וְהִוְיָ** & *feminavit Isaac in terra ea.* Nec רש"י, AB. ESRA & alii, Ellipticum sermonem hunc credunt. Et qui possent? Quid alias feminant agricolæ quam semen? An si aliud quid feminassent, frumentum inde colligere & metiri potuissent?

GEN. XXVI. 22.

In verbis **לֵנו יְהוָה הִרְחִיב** Ellipsis quærent, cum alii *terminos*, alii *locum*, suppleant: *Dominus dilatavit nobis terminos vel locum.* Sed nullum observo exemplum, in quo Hiph. **רָחַב** cum **ל** connexum, vel **מְקוֹם** vel **גְּבוּרָה** adjectum habeat. Semper potius in tali constructione, nulla Objecti nobis dilatati fit mentio. Observandus igitur potius est genius S. Lingvæ, quam ut ad alias lingvas, additis Ellipsis, exigatur. Ita & *Pf. III. 2.* **בְּצַר הִרְחַבְתָּ לִּי**, *Prov. XVIII. 16.* **וִרְחִיב לּוֹ**

GEN. XXVII. 24.

Si quæ est Ellipsis periculosa: ea est, quæ textum in plane contrarium mutat sensum. Talis est Ellipsis **הֲעָדָה** *Interrogativi.* Hanc ARIAS, I. W. HILLIGERVS & multi alii huic tribuunt loco, quasi legeretur: **הֲעָדָה** *an tu es filius meus Esau?* Hos omnes vero jam diu antevertit *Textus Samaritanus*, qui expresse habet **אַנְתּוּ אַנְתּוּ אַנְתּוּ** *an tu es &c.* quemadmodum & versio Samaritana **אַנְתּוּ אַנְתּוּ אַנְתּוּ**, & LXX. ut hodierna vult interpunctio. Sed sine interrogatione SYRVS: **אַנְתּוּ אַנְתּוּ אַנְתּוּ** *Tu istuc es, mi fili Esau.* ARABS: **אַنْتِ اَبْنِي الْعَبْدَةِ** *Tu es filius meus Esau.* Et ne TARGVM quidem Ellipsis hanc adhibuit, sed reddidit: **אַנְתּוּ אַנְתּוּ אַנְתּוּ** *Tu hic es, mi filii Esau.* Sensu dubitante, sine Ellipsi, dicere potuit: *Tu es hic, o mi filii Esau!* Miror sane, te esse. Magis hoc affectui dubitantis convenit, quam interrogare eum, de quo subdubitabat, anne fit impostor, & in cujus certo futura affirmatione, acquiescere vix ac ne vix quidem voluit.

GEN.

GEN. XXVII. 31.
 S supplere volunt, & hoc quidem ante vocem רגן ut sit, ורגן וגו' & frumento & musto fulcivi ipsum. Latinae constructionis analogia id videtur requirere. In Hebræo autem semel quidem Imper. Piel ea in constructione occurrit Cant. II. 5. In Kal vero nunquam. Posito itaque, סמך סד per fulcivit h. l. verti debere; facilius tamen esset, asserere, h. l. Ablativum, sive כ, ut alibi, occurrere, aut Verbum in Kal talem constructionem amare: quod & aliis Verbis solenne est. Alii quidem סמך vertent: imposui ei frumentum & mustum. Sed סמך in significatione impositionis cum על construitur, & cum Suffixum adest, in Accusativo debet verti e. gr. סמכתינני Jef. LXIII. 5. סמכתהו Jef. LIX. 17. יסמכני Pf. III. 7. תסמכני Pf. LI. 14. Prior itaque observatio, quod in Kal כ huic radici non adsit, & quod & alibi Ablativus sine כ occurrat, sola constructione notandus, valebit. Conf. Pf. II. 12. Jef. IX. 13. &c.

GEN. XXVII. 45.

Quasi Isâacus plane familiariter Ellipsis fuisse usus, etiam h. l. Ellipsis in ושלחה latere dicitur, h. l. mittam nuncium. Quasi vero nil nisi nuncius mitti posset. Josephus Jacobo mittit currus c. XL. 27. Jeremias mittit epistolam Jer. XXIX. 7. Generalitas itaque potior est, quod sive currum, sive nuncios, sive tantum litteras mittere velit, non propriis nunciis, sed aliis eo diuertentibus, latoribus: quod Jacobo hætenus idem esse poterat, qui spe reditus tantum utcunque erigendus videbatur.

GEN. XXVIII. 19.

Jacob patrios quidem reliquit lares; sed patrium (ut videri posset) morem per Ellipses loquendi, non reliquisse, a quibusdam censetur. Ad vocem לראשונה Ellipsin כעם addunt, h. l. prima voce. Sed non tantum hic ea valent, quæ de hac Ellipsi ad Gen. XIII. 4. dixi; verum & hoc loco alienissima foret ea Ellipsis, cum constans antea & a mul-

tis retro temporibus continuata consuetudo, locum alio nomine appellandi, quam quo noviter ipsum iam Jacob insignit, non possit vice una & prima adhibita, dici.

GEN. XXX. 27.

Laban, etiam sibi Ellipsin usitatam esse, testari, creditur. Ellipsin quidem integri membri hic se invenisse, opinatur B. GLASSIUS, cum verbum נָנִי מֵצָאתִי הֵן כְּעִינֶיךָ אֲנִי אֲנִי Antecedens constituere, visa sunt ipsi, ubi Consequens suppleri debeat, h. m. *si gratiam inveni in oculis tuis: mittamus hæc, vel, maneat tecum.* Cl. CLERICVS in h. l. p. 199. admodum urget Ellipsin: *audi me*, quia alias hiulca esset oratio, & addit: *Int. LXX. Vulgatus, aliique, quibus in animum non venit, hic esse Ellipsin, aut vim verbis Mosis intulerunt, aut translationes sine sensu ediderunt.* Vere LXX. Viri contra Accentus vertunt & plus tribuunt, quam Athnacho, post *διωτισσόμενον ὄν* Colon ponendo, & ante modo *Comma.* VULGATUS *Parenthesin* addendo & in v. sq. ויאמר omittendo, placere non potest; uti nec PAGNINVS. Nec tamen quicquam me ad Ellipsin compellit. Sensus non est hiulcus sine Ellipsi, sed cum Ellipsi, quia, inserto integro membro, ante נחשתי requiretur, vel aliud sermonis vinculum, ויאמר vero v. sq. Pleonasmus foret. Sensus mihi est: *Si gratiam inveni apud te: tunc auguror, etiam Deus mihi benedicet propter Te.* h. e. Si retinere te poterō: non vanus augur sum, quod certo (notante hoc Præterito) mihi ob te benedicturus sit Deus: ex priori enim benedictione, qua hætenus frui potui, hoc conjicio. Bene sic cohæret v. sq. *Ideo dixit Laban &c.* Evitare etiam quis, hac via, Ellipsin posset, si diceret, h. l. ut alibi etiam, אֲנִי esse simplex interrogativum, hoc sensu: *Num quæso inveni gratiam apud te? Diu jam conjeci, quod propter te Deus mihi benedicat.* Sed prius simplicius mihi quidem habetur.

GEN. XXX. 30.

Jacob in familia Labani diu versatus, vel a patre acceptum,

ptum, vel in Mesopotamia demum adscitum, per Ellipses loquendi genus & h. l. adhibuisse, videtur, quasi vox מלאכה vocem מלאכה requireret: *faciam opus domus meae.* CLERICVS Comm. h. l. supplet: *aliquid.* Idem GALLVS amat: *Et maintenant, quand ferai - je aussi quelque chose pour ma maison?* Abhorret vero ab hac Ellipsi Cl. MARTIN in Not. Gallicis h. l. scribens: *Hebr. quand ferai -- je pour ma maison? pour dire, quand travailleroit - il pour lui, & pour sa famille, & non pas pour autrui? Car celle façon de parler renferme naturellement cette opposition, & il paroît par tout le discours de Jacob, que c' étoit - la effectivement sa pensée, & non pas simplement de faire quelque chose pour lui, puis qu' il l' auroit pu faire sans sortir de chez son beau-pere.* Nec tamen melius est prior nobis oblata Ellipsis. Radix עשה notat operatus est, non solum fecit, quod forte nemo negaverit, ex Gen. XIII. 4. Num. XXXI. 18. &c. ל etiam Dativum commodi exprimere, saepius monui. Sensus est & commodus, & simplex: *Nunc, quando operabor in domus meae commodum,* ut non simul tuum promovere tenear?

GEN. XXX. 43.

Verbis ופרץ האיש Ellipsin addunt לרב, h. f. *erupit Vir ille (Jacob) in multitudinem.* Quæris rationem? Quia v. 30. adest ופרץ לרב & *erupit in multitudinem.* Sed h. l. sermo non est de Labane, quod ille eruperit, sed de eo אשר היה לו, *omni quod ei erat: alias non tertiam, sed primam adhibuisset Personam.* De rebus multiplicatis phrasin cum לרוב occurrere, admitto, ob l. c. & 1. Chron. IV. 35.; licet etiam sine לרוב de rebus sermo sit, uti Hiob. I. 10. ומקנהו פרץ בארץ & *possessio ejus se diffudit in terra ea.* It. Prov. III. 10. Quando vero de homine sermo est, לרוב hoc nullibi adjectum habet ופרץ; sed semper absolute adhibetur, sensu *se diffundendi.* Gen. XXVIII. 14. Deus promittit Jacobo: ופרצתי ימה וקרמרה & *diffundes te, versus occidentem & orientem, & septentrionem, & meridiem.* Addas לרוב in multitudinem: alie-

na dices. Ita & Ex. I. 12. כן יפרץ *Jes. LIV. 3.* ימין ושמאור ויורץ מכל בניו. 2. *Chron. XI. 23.* לא יפרצו. *Hof. X. 10.* תפרצו. Cum vero perpetuo de personæ diffusione, quæ vel prole numerosissima, vel divitiis, vel lætitiis sit, nullibi id, quod hic addunt, adhibeatur: cur huic loco inferi admitteremus? 2) Suspicio hæc Ellipseos est ex radicis פּרץ significatione, quam ei vindicant Rabbini, *erupit*; cum tamen commodior, ubi de multiplicatione sermo, sit *diffudit se*: licet *erumpere* etiam absolute sensum ferat, sine addito hoc. 3) Ex phrasi bis, si recte numeravi, solum occurrente, creberrimam phraseologiam absolutam mutare velle, difficile est.

GEN. XXXI. 31.

Quoniam פּן adest: volunt & h. l. vocem *cavebo* subintelligere: *dixi, cavebo ne &c.* Verum quæ de simplici negatione פּן ad Gen. III. 21. XXVI. 7. 9. dixi, h. l. repetas. Sensus est pronus. Jacob Labani, interroganti, cur, se infalutato, abierit, non sine affectu, respondet: *quia timui, quia dixi: nequaquam eripies a me filias tuas*, h. e. ideo hoc feci, quia timui, nam dixi, non eripies (si clam abiero) filias tuas, quod, si tibi abitum indicassem meum, forte fecisses. Quamvis enim Jacob hæc verba secum modo, & non præsentem Labane dixerit; poterat tamen ita loqui secum, quasi præsentem alloqueretur: quod & Ellipseos patroni admittent:

GEN. XXXIII. 10.

Israël ex Mesopotamia rediens, cum Fratre Esau Elliptice quoque locutus, dicitur, cum אָרַם נָא sensum fundere creditur: *ne queso recuses.* Et hoc quidem, quia sequens וְלִקְחָהּ hoc indicet. Sed nulla est sequela: in sequenti dicitur, *sumas*: ergo in præcedentibus adeste debet, *ne recuses.* Res mihi quidem difficultate caret. Dixit v. præc. Esau: Mi frater, sit (maneatque) tibi (s. tuum), quod tuum est: subjicit Israël, id, quod his in verbis dixerat Esau, deprecaturus: *ne queso* (ita scil. ut jam dixisti, sit), *si gratiam inveni in oculis tuis, ו) sumas &c.*

GEN.

GEN. XXXIII. 15.

Iterum hic in membro priori vox **אציגה** *constituam*, indicare debet, quod in membro sequenti Ellipsis sit, hunc ferens sensum: *gratiam inveniam in oculis domini, ne constituat quenquam*. Sed etiam hoc sine caussa. Simpliciter longe melius h. m. accipimus: *Cur hoc? Quid opus est? inveniam gratiam in oculis Domini mei*: tu me, sine dubio, non lædes, apud te me gratiam inventurum credo; aliud vero quid non timeo.

GEN. XXXIV. 5.

Vix dignum hoc est dubium, ut annotem. Volunt, ut suppleam vocem **סיהם**: *quod vitiarit eam Sichem*. Sed in toto contextu de Sicheimi hoc facto agitur; & in *v. preced.* expresse nominatur. Quis requireret, ut Subjectum, de quo sermo est, in omnibus nominetur versibus?

GEN. XXXV. 20.

Cippum sepulchro Rachelis ab Israële impositum, statum sepulchri Rachelis appellatam esse, & quidem **עך היום**, textus docet. Ellipseos vero amatores dicunt, deesse **הזה**, usque ad hunc diem. Sed cum idem modus loquendi etiam sine **הזה** occurrat *Gen. XIX. 37. 38. Ezech. XX. 31. &c.* nulla est necessitas, quæ Ellipsin hanc inferat. Nam cum alibi integre **הזה עך היום** legitur; id tamen Emphatice fieri, quilibet fatebitur, qui observat, hoc **הזה** verti debere, usque ad hunc diem, hunc ipsum.

GEN. XXXVIII. II.

Ellipsin **כ** in voce **כיר** agnoscunt, quando Israëlis filius, Juda, nurum suam Tamarem jubet **כיר** *שבי אלמנה כיר* *אבך* *mane in domo patris tui vidua*. Verum, nec hæc phrasis, ubi **ישב** sine **ב** Objectum inhabitatum sibi jungit, inusitata est S. scripturæ, sed nimis crebro occurrit, ut tot Ellipses, Dictatoria quasi autoritate, inde effingere possimus. Non solum h. l. bis recurrit, **כיר** *כיר* *שבי* *כיר* *כיר* *כיר*; sed &

& Gen. XVIII. 1. פתח האהל *sedens erat in porta tentorii*, XXV. 26. אהליו יושב *remanens in tentoriis*, f. domi manebat. 2. Sam. VI. 10. אהל אדם *mansit arca Domomini in domo Obed-Edom.* Ezech. XXXV. 9. מושבי עקרה הכירה *faciens ut sterilis inhabitet domum.* Jobi XV. 28. אהלם לא יושבו *non inhabitabunt domos.* 2. Chron. XXVI. 21. אהל חפשי *habitavit in domo libertatis.* Nonne longe fatius est, ex his exemplis peculiare loquendi genus constituere, quam defectum in S. textu agnoscere: maxime cum & alia Verba quietis eandem habeant constructionem sine ב, e. gr. אהל *Exod. XXXIII. 9.* אהל *&c.* Verbum אהל *Exod. XXXIII. 5.* אהל *&c.* Imo Verbum אהל quando imotum legentis actum, stationis aut sessionis, connotat, e. gr. Jer. XXXVI. 10. Baruch legit in libro verba Jeremiae, בית אהל פתח שער *in Domini domo*, & quidem in atrio superiori פתח שער *in ostio portæ domus Domini novæ.* Cui vero hæc non sunt ad palatum: is alia via, forte sibi faciliori visa, Ellipsin evitare potest. Dicat enim, Verbum אהל dubiis in locis adhiberi pro composito, *insidere*: res est confecta.

GEN. XXXVIII. 14.

Quoniam v. 15. dicitur Tamarem texisse faciem, & h. l. Ellipsin פנים credunt, ut plena phrasis fiat, ותכס פנים בצעיף *& texit faciem velo.* Sed non satis se occulisset, solam si faciem texisset, cum lineamentis corporis, statura, manibusque facile dignosci potuisset. Totam potius se, quam studiosissime potuit, obnubebat, ne fraus patefcat. Absit igitur Ellipsis. Quoniam hæc tria per Accentus cohærent verba ותכס בצעיף ותתעלף: omnium simplicissime hæc vertes: *Et texit peplo, scilicet se ipsam texit; vel, & quidem seipsam texit.*

GEN. XXXVIII. 25.

Vox חותמת Ellipsin טבעת requirere videtur, ut fiat:

an-

annulus sigillatorius. Non moyeor. Nam חותמת esse *Participium Benoni Foem. Generis*, in confesso est. *Foemininum* pariter *Neutrum* exprimere, vel tyrones norunt. *Obsgnatorium* habemus, sine connotatione, annulusne, an aliud fuerit, quo obfignarit.

GEN. XXXVIII. 28.

Quamvis in Tamare parturiente deprehensi fuerint gemelli; Ellipsis tamen defectum vocis ילר caussatur, ut sensus plenus sit: & *extendit infans manum.* Sed qui observat 1), quod *Masculinum* ית nec ad puerperam, nec ad aliam foemellam referri queat, & 2) in *v. præc.* gemellorum mentio, præterea 3) ipse ille, qui manum ex utero extendit, primum proditurus dicatur: is Ellipsi carere poterit, cum contextus prodatur, de altero ex gemellis sermonem esse.

GEN. XXXIX. 4.

Probabile, prima fronte, hoc videtur pro asserenda Ellipsi argumentum, quod nempe relativum אשר suppleri debeat. Occurrit enim ea ipsa phrasis, sed addito אשר, versu sequente: כל אשר יש לו, omne quod ei erat; cum tamen nostro in versu tantum exstet כל יש לו. Novum etiam dubio huic robur accrescere videtur, quia textus Samaritanus plene hæc eloquitur צני אצני אצני אצני, ut *v. seq.* Succenturiatur TARGVM, vertens: & וכל דאית ליה omne quod erat ei. Taceo plures. Sed nondum apodicticum est pro Ellipsi argumentum. Vertere enim licet: *constituit eum super domum suam, nempe ut omne is* (Joseph, in sua potestate scilicet) *habeat, dedit in manum ejus* h. e. tantum ei dedit juris, ut omne possideat administrandum, tanquam suum esset. Nec obstat, quod in *seq. versu* אשר adfit. Ibi enim necessario hoc אשר requiritur, cum h. l. non item. Imo tautologici quid in altera illa, per Ellipsin expositione, latet. Nam idem est: *constituit eum super domum suam, & , omne quod ei erat dedit in*

B

manum

manum ejus. In nostra vero expositione, vel ταυτολογίαι
suspicio exulat.

GEN. XXXIX. 14.

Verbis **הביא לנו איש עברי**, alii Ellipsin **אין dominus**,
alii vero **בעלי**, *maritus meus*, addunt; sed vero intempestive.
Quis callidam hanc foemellam, quæ hæc profert, adeo ab-
furdam crederet, ut, suspicione adulterii se liberatura, ma-
ritum his laceffivisset verbis, ipsique imputasset, ideo eum
hunc emissum servum peregrinum, ut is uxorem seducat,
maritoque causam justam afferat, uxorem expellere quo
posset? Anne his maritum in se concitasset, ut uxori hæc
asserenti non potius, quam servo crederet? Longe itaque
convenientius est, dicere, astutam foeminam culpam in eos
conjecisse mercatores, qui hunc marito attulerunt. Hoc
vero sensu impersonaliter, ut dicunt, verti vult: adduxit
nobis, *man hat uns gebracht* / mihi nempe & marito, nil tale
cogitantibus.

GEN. XLI. 12.

Ellipsin **ל** in voce **איש** se invenisse, quidam censent, h.
m. **ל איש כחלומו פתר** *cuique secundum somnium suum, est inter-*
pretatus. Meam etiam tunc dicerem hanc sententiam, si di-
ceretur **איש כחלומו אמר** *viro secundum insomnium suum dixit.*
Jam vero ei subscribere nequeo. Hac enim ratione, Ellipsi
ל דג admiffa, venient alii, & postulabunt, ut etiam secun-
dam admittamus Ellipsin, nempe Objecti, quid cuilibet in-
terpretatus fuerit, secundum illud insomnium, fata nempe
futura. Resistit quoque Accentuatio, **איש כחלמו** conjun-
gens, cum ex adversa opinione **איש** distingvi debuisset. Ob-
jectum autem quod est interpretatus est **איש**, quilibet ex il-
lis duobus, quem, quod ad fata futura consideratum, est
interpretatus, secundum insomnium ejus, prædicendo, qua-
lis sit futurus.

GEN.

B. GLASSIUS vocem *Pharao* hic omiffam credit, quia convenientius fit, Ellipfin addere, quam hæc de Josepho exponere, quod is prophetice prædicendo alterum restituerit, h. e. restituendum prædixerit, alterum suspenderit, f. suspendendum esse, prænunciarit. Sed ultimum potius, quam Ellipsis, eligetur, quia 1) Ellipsis, quæ evitari potest, ipso GLASSIO iudice, evitanda est, 2) periculum ex Ellipsis oritur, declinari debet, 3) pincerna ipsum alloquitur Regem, ubi vel secundam adhibuiffet personam תּוֹלִיָהּ et תּוֹשִׁבֹת; vel, si etiam admitti posset, tertiam adhibuisse eundem personam, non tamen dixisset: *Pharao me restituit*, sed *Domini meus Rex restituit servum suum*. 4) Rex non ignorabat, quid cum pincerna, quid cum pistore fuerit actum, ut hæc recensendi ulla fuisset necessitas. Hoc potius Rex scire avebat, quid prædixerit alterutri Josephus. Hoc itaque his recenset pincerna, me Joseph, vera prædicendo, uti jam eventus id probavit, in vaticinio suo restituit, illum suspendit. 4) In scriptis Prophetarum hoc usitatissimum, ut Propheta dicatur egisse, vel acturus, quod solum prædixit. Jesaias e. gr. excæcavit Judæos c. VI. 10. Seraja adducit Babylonie interitum Jer. LI. 64. &c.

Cl. CLERICVS h. l. Ellipfin הַיְשִׁיבֵנִי interrogativi credit: *An sine Deo faustum responsum edetur Pharaoni?* Sed eleganter hoc refutavit B. I. FRANCK. in præf. Diacrit. S. p. 13. sqq. Conf. & Cl. DACHSELII Bibl. Acc. P. I. p. 210. sq. Sensus affectuosus est: *Ab sine me! Deus respondebit pacem Pharaonis*, f. id, quod Pharaoni felicitatem affert, ut fere & TARGVM: לֹא מִן חֲכָמֵי בְלַעְרֵי הוּא הַפֶּתֶר וְהוּא אֱלֹהִים, est præter me interpres, & is est Deus. Sensem egregie expressit B. LUTHERVS in Glossa margin. & Comm. in h. l. Conf. & Selecta m. S. P. II. p. 73.

GEN. XLI. 56.

Sunt, qui in verbis **וּפְתַח יוֹסֵף כָּל אֲשֶׁר בָּהֶם** & *aperuit Joseph omne quod in eis*, Ellipsin, maximam illam quidem, quarunt, supplentes **הַאֲצִרֹתָיִם** *in horreis*. Sed insolentissima est Ellipsis, quæ aliam, aequè periculosam secum fert figuram, *Pleonasmum*. Nam fingamus, hæc exstare: **וּפְתַח יוֹסֵף כָּל אֲשֶׁר בָּהֶם הַאֲצִרֹתָיִם** & *aperuit Joseph omne quod in his thesauris*: anne **בָּהֶם** superfluum est? Anne & tertia adhuc figura, nova Ellipsis **בְּ**, in voce **אֲצִרֹתָיִם**, requireretur? Absit, hoc sequaris! Nec multo hic feliciores sunt JY-
NIVS & COCCEIVS *in Notis prioribus in Gen. p. 27.* ita vocem supplentes: **אֲנִי כָּל מְקוֹמֹתָיִם אֲשֶׁר בָּהֶם** *omnia loca in quibus comneatus erat*. Nam 1) duplex est Ellipsis vacua: *locæ & comneatus*. 2) Si **אֲשֶׁר בָּהֶם** debet esse *in quibus*, expresse exstare, ni fallor, debuisset **אֲשֶׁר לֶחֶם בָּהֶם**, vel **אֲשֶׁר שֶׁכֶר בָּהֶם**. 3) **כָּל** ita per Makkeph conjungi haud deberet, sed per Acc. distinctivum separari ab **אֲשֶׁר בָּהֶם**. Exponamus simpliciter: *Et aperuit Joseph omne illud, quod erat inter eos, & vendidit Aegyptiis*, h. e. in singulis civitatibus aperuit, quod ibi aderat, non in uno modo loco frumentum vendidit, sed ne itineribus defatigentur, ubicunque, quicquid reconditum inter eos erat, venale exposuit.

GEN. XLII. 7.

Inferunt **קִשְׁרוּתָם** post vocem quidem **אָמְרוּ**: *respondit dura verba*. Sed quid aliud respondemus quam Verba? Nonne fatius est, S. scripturæ ad ductum, hæc Neutraliter vertere? Similia exempla sæpe prostant. Conf. *Gen. XLII. 30. Fer. ויזכר אתו טובות 2. Reg. XXV. 28. רבו אתנו קשורת XII. 6. LII. 52. &c.*

GEN. XLIII. 20.

Creberrime occurrens formula **כִּי אֲרוּנִי** Ellipsin requirere videtur. Sed 1) Ellipsis hic solum foret emphatica, cum phrasis summum æstuantis desiderii, ut quis attendat, affe-

affectum exhibeat. 2) Est formula idiotistica, ex aliis lingvis non æstimanda. 3) Ellipsi plane caremus, si asserimus, idiotistice per Verbum substantivum exponi debere: *Mi Domine, sis in me*, s. *ad me*, h. e. meum contempleris sermonem, aut ad me attendas.

GEN. XLIII. 30.

ויבקש לבכות dicitur Ellipsin מקום includere, *querere* locum flendi. Verum simpliciter est, *querere* flere, s. ut flere libere possit. Duo vero Verba apud Hebræos intercedente ל conjugii, patet ex *1. Sam. XVII. 39. Jof. X. 18. &c.*

GEN. XLIV. 4.

Ellipsin *Viam* includere creditur, h. s. *elongarant viam*. Sed nunquam hoc sensu *Hiphil* הרחק cum *via* occurrat. Semel quidem *Prov. V. 5.* legis: *רחק מעליה ררך* sed non est, *longum conscire iter*, sed, *removere viam suam*, s. aliorsum discedere, ne cum scorto verferis. Cum vero, sine Objecto amovendo, adhibetur *Hiphil*, notat *longe discedere*, uti *Exod. VIII. 24. Jof. VIII. 4. Jud. XVIII. 21. &c.* Ita & h. l. abacta Ellipsi.

GRN. XLVII. 3.

R. S. ben MELECH, & alii cum eo, autumant, quod *איש* debeat subintelligi: *Pastor ovium est quilibet servorum tuorum*. Sed quis nescit, ex genio lingvæ ita distributionem indicari? Falsam vero illam Rabbinicam esse regulam, quod *איש* hoc in casu suppleri velit, patet, quoties Verbum Plurale in distributione cum Nom. singulari occurrit, ubi Ellipsis *איש* locum non habet. Exempla *Exod. I. 10. Prov. XXVIII. 2.* vel ipse GLASSIVS habet.

GEN. XLVIII. 7.

Quando hic *מפדן* solitarie ponitur, ut videtur, pro *מפדן ארם*, ex *Mesopotamia*, Ellipsis, cum aliqua specie, se offert. Sed *Paddan* urbem Mesopotamiæ fuisse, non solum ex Autoritate, sed & ex nomine *Tel Paddan*, vallis *Paddan*

probare nititur B. HILLERVS in Onomastico S. p. 901. sq. cum ПОСЛОКІО. Vt autem verum fatear, חרן potius urbs est, in qua Laban habitavit Gen. XXXIX. 7. & Paddan est Provincia, quæ plene quidem Paddan Aram, s. Syriæ tractus Paddan dictus, appellatur, nihilominus tamen etiam Paddan solitarie: quod & regionibus & urbibus sæpe solet contingere, ut nominibus jam Regni, ad quod pertinent, nomen addatur, jam non item. Et omisit Jacob Aram, cum sciret, filium non appellative esse vocem accepturum, nec ignorare, e qua regione redierit Pater.

GEN. XLIX. 4.

Duplici ex fundamento Ellipseos dicam huic scribunt versui. Sunt, qui in *Abblativo* vertentes, כּ subintelligere ante פּחוּ volunt: *rapiditate non excelles*. Sed bene exponitur in Nomin. affectuose: *O rapiditas, sicut aqua est! non proficies, s. excelles*. Conf. P. II. *Select. m. Sacr.* p. 74. VITRINGAM non moror, qui *Obs. S. L. 1. p. 167. sqq.* דּוּ פּחוּ per saltum exponit; licet in eo conveniamus, quod vertit: *O saltus &c.* Alii, ut B. SEB. SCHMID, in ultimis verbis Ellipsin: *cum fuisti, qui*, supponunt. Deserit hos Dn. DACHSELIUS in *Bibl. Accent. P. 1. p. 220.* ob Ellipsin; & eos, qui contra וּצוּעִי חללה connectunt, merito rejicit: quamvis & illi graviter errent, qui ideo, quod *Tiphcha* est Accentus Regius, verba ad præcedentia, contra Athnachum, referunt. Sed & ipse Dn. DACHSELIUS non necessariam Ellipsin, TE, *profanasti Te*, addit, & affectuosam Apostrophen locum habere posse, cum ultra וּ usque ad וּ Silluci, in secunda persona sermo fuerit continuus, lectorem suum non docuit. Cur non potius וּ h. l. Nominaliter sumit? Tunc vertisset: *Pristinum tempus* (ubi prærogativis primogenituræ es gauisus) *profanasti, stratum meum adscendit* (tempus illud tuum felix, & ibi periit)? Cur non de materia substrata, jure primogenituræ, accepit? Sensus foret: *tunc profanasti* (illam primogenituram

nituram, de qua sermo est. Germ. *da hast du es entheilligt*): *stratum meum perit.*

GEN. XLIX. 9.

Ante vocem גור requirunt communiter כ, est sicut *caulus leonis*. Verum quis crederet, in toto hoc capite toties recurrere Ellipsin כ, quoties Isaschar asinus, Dan serpens, Naphtali cervus, Benjamin lupus appellatur? Nonne alibi in perfectioribus comparationibus nota similitudinis deest?

GEN. XLIX. 10.

Et in *Athnachi*, & in *Silluci* ditione Ellipsis statuitur adesse. In *Athnacho*, phrasis: מבן רגליו מן רגליו e medio pedum egrediens. In *Silluci* dominio, voci שילה additur vox איש, *vir pacificus*. Neutro dubio adest robur, alios convincendi. Quamvis enim varii varie דם מבן רגליו exponant, quod collatione multorum interpretum, e. gr. POLI, WAGENSEILII *Tel. Satan. p. 264. sqq.* Cl. KÖPPENII *disp. in h. l.* & quorum memini in *Tom. II. Medit. Privat. p. 29. sq.* patet; simplicius tamen sine Ellipsi exponitur, ut l. c. ostendi. Longe vero minor est veri species in eo, quod ex שילה tranquillatam, שילה איש *virum tranquillatorem* facere debeam. Imo potius credo, si שילה איש legeretur, fore, qui *Pleonasmus* dicerent.

GEN. XLIX. 22.

In intricatiori locutione בן פורת Ellipsin latere, quorundam est opinio, vertentium: *filius fructifera vitis*. Sed supponendo, quod פרת sit *fructifera*: an ideo a Genere ad determinatam Speciem, a quolibet fructifero ad vitem, colligemus? Absit! Absit tamen & cum Cl. DACHSELIO *h. l.* asserere, quod פורת sit *Stat. Constr.* ubi פורת cum Patach esset.

GEN. L. 20.

En iterum duplicem Ellipsin in uno loco! Neutra tamen firmo nititur talo. Altera verbis, *vos cogitabatis* de me

me רעה, addunt Ellipsis *rem*, h. l. *rem malam*. Sed caussa jam sæpius dicta est, quod *Neutrum* fit, quod & h. l. longe plus involvit, malum in genere, quam rem aliquam malam alicui inferre velle. Altera Ellipsis ad לטובה pariter *rem* cogitat; cum tamen hic gratiosa Dei directio omnium cogitationum malarum contra Josephum, in bonum finem, exprimitur. Ex quo satis constat, quod phrasis hæc אלהים חשבה לטובה non debeat confundi cum imputatione ad justitiam *Gen. XV. 6.* quod cuidam excidit.

EXOD. I. 2.

Levis fane est hæc Ellipseos accusatio, quod inter nomina filiorum Jacobi non semper ו occurrat. Nam satis occurrit, ut vel duo vel tria nomina elegantissime per ו deprehendantur connexa. Quid desideraretur?

EXOD. II. 2.

Inconsiderate hoc loco voci טוב subditur מראה *pulcher adpectu*. Spiritus enim S. aliter hoc טוב exponit *Act. VII. 20.* Hic docet, vocem טוב notare *gratum*, uti *Gen. XX. 15. 1. Sam. II. 26. Est. V. 8. &c.* & quidem, quod Deo acceptus fuerit: ἦν ἀρετὸν τῷ Θεῷ. Hoc itaque Parentes Mosis, uno alteroque indicio, nisi expressa quadam revelatione, admoniti, cernentes, in singularissima Dei providentia filiolum suum esse, in eo & conservando, & solius Dei curæ tandem committendo, fiduciam sumserunt majorem. Non ignoro BRAVNIUM *Comm. in Hebr. p. 770.* CLERICVM *in h. l.* aliosque, de pulchritudine corporis exponere, sed gratis, quod vel CLERICI argumenta exigua probant. Figmenta vero FL. JOSEPHI *antiq. L. 2. c. 5. p. m. 58.* aliorumque recentiorum Judæorum fabellas de mira Mosis pulchritudine, nil moror.

EXOD. IV. 19.

Absque caussa ipsi Deo loquenti tribuitur Ellipsis אל ad, in vocibus שב מצרים. Sed immemor idiotissimi Hebræi

bræi fuit, qui hoc dixit, quod *Verba motus ad locum* creberri-
me, cum Nomine loci, haud raro etiam cum appellativis,
nulla interveniente Particula, aut ה locali, construantur.
Quo observato, quilibet vertit: *redi in Aegyptum*. Notes
quædam exempla Verbi שׁוּב 2. Sam. XX. 22. וּיָוֹאֵב שָׁב יְרוּשָׁלַיִם
Joab revertebatur Hierosolymam. 2. Reg. II. 25. שָׁב שְׁמֵרוֹן
reversus est Samariam. Jos. XIX. 26. וְשָׁב מִזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ &
reversus est ad ortum solis. Ezech. XLVI. 9. לָנֶה יָשׁוּב דְּחַךְ הַשָּׁעַר
2. Reg. XXIII. 20. וַיֵּשֶׁב יְרוּשָׁלַיִם. 2. Chron. XXV. 24. וַיֵּשֶׁב שְׁמֵרוֹן
Jos. VI. 13. וַיֵּשׁוּבוּ הַמַּחֲנֶה &c. Ita Verbum יָלַךְ Gen. XXVIII. 2. לָךְ
&c. וַיָּבוֹאוּ יַעֲרֹן &c. Verbum בָּנִי 1. Sam. XXII. 5. בְּרֵן אֲרִים

EXOD. VI. 3.

In loco hoc, qui Criticis semper obscurus est visus,
Ellipsin alii הֲטָעָה *interrogativi*, alii בִּטְעָה, nobis offerunt. Placet
הֲ *interrogativum* B. QVNSTEDIO in *System. Theol. P. I. p. m.*
269. b. B. S. SCHMIDIO h. l. aliisque, ut sensus evadat: & *an-*
non nomine meo Jehova ipsis notus sum redditus. Effugiunt quidem
h. m. dubium, quod Criticos urget, quomodo dici possit,
quod Deus Abrahamo, Isaac & Jacobo non notum reddi-
derit nomen suum Jehova, quod tamen ipsi non ignorarunt,
uti ex Gen. XV. 2. XVI. 2. &c. patet. Sed aliud sibi dubium
duplex creant: α) cur itaque h. l. expresse sibi nomina שְׁרִי &
יְהוָה opponantur, & per prius se Deus manifestasse, dicatur:
β) quale sit argumentum Dei: apparui illis ut שְׁרִי & omnino
ut יְהוָה notus ei factus sum. Taceo, quod concessa licentia,
in loco obscuriori subintelligendi הֲ interrog. e contradicto-
ria contradictoriam facere, hostibus veritatis largiantur, qui-
bus tunc nil respondere forte poterunt, quam ut onus pro-
bandi, adesse hoc vel illo loco *Ellipsin הֲ interr.*, in eos devol-
vant. Idem etiam nos impræsentiarum faciamus, & eo us-
que, hanc, cum reliquis, Ellipsin הֲטָעָה *interrog.* rejiciemus,
donec probatum fuerit, adesse h. l. Ellipsin eam, בִּי elliptice

mul

C

mul

multi subintelligunt, e quibus Cl. CLERICVS in *b. l.* scribit: *שמי est pro בשמי*, in nomine meo, *nec quicquam est ב* Ellipsis frequentius. Absit, credas! Omnes illi, qui ב suppleant, vel admittent, Hebraice *Ablativum* exprimi etiam sine Præfixo ב; vel non admittent hoc assertum. Qui admittunt: probare tenentur, quod h. l. id non valeat, sed aliena potius Ellipsis in subsidium advocanda sit. Qui vero observationem illam de Ablativo non admittunt: illis monitor sum, ut pie secum perpendant, anne S. Scripturæ, anne hoc pietati debeant, ut Ellipsi modum S. S. loquendi familiarem præferant. Modus ille, etiam a B. GLASSIO jam probatus, est, quod verba quædam instar integri membri accipi debeant. En commode fluunt verba: *Et quod ad nomen meum Jehova attinet, non notus sum eis reddius.* Nulla hic Ellipsis est, & tamen sensus conveniens, quod Deus ipso actu se nondum ipsis exhibuerit, tanquam יהוה, qui promissiones, de danda maxime terra, tunc nondum ipso actu præstiterat, ut fidum in promisso hoc, inde ipso actu videant. Vid. B. CALOVII *Bibl. Illustr. b. l. p. 344.* COCCII *Obs. in b. l. T. I. OO. p. m. 104.* VARENII *Dec. Mos. b. l. AVG. PFEIFFERI Dub. Vex. p. m. 215. sq. Amœnitates Bibl. T. II. p. 102. sq.* CLERICVS etiam in *b. l.* huc fere inclinatur; sed, quæ hac occasione, de nomine יהוה commentatur, non satis firma sunt, notare nempe illud idem, ac si esset 3 Fut. Hiphil, גִּיהֵה, vel Piel גִּיהֵה, *faciet ut sit*, s. γενεσις πυγῆς. Nec tamen cum HILLERO, & qui eum sequuntur, להם ad Israelitas referrem, quia in præcedentibus eorum mentio non fit, sed deinde modo in sequentibus.

EXOD. VI. 25. ראשי בירת אבות Quoniam v. 14. ראשי בירת אבות nominantur; sed h. l. solummodo ראשי אבות capita Patrum, Ellipsin בירת interserere, quam in simplicitate manere, malunt. Sed alia hic

hic, & alia v. 14. est ratio. Hic non capita singulas familias dirigentia recensentur, sed qui, inter antiquissimos, Levitici Patres præcipui fuerint. Non fingo hæc. Moses & Aaron, fratres, Aaron, Eleasar & Pinchas, avus, Pater & filius, diversarum familiarum capita dirigentia non dicentur. Ad differentiam itaque directorum familiarum, ראשי אבות, non vero אבות ראשי אבות appellatur.

EXOD. VIII. 8.

Ultima hujus versus verba aliquid Elliptici habere videntur iis, qui מועד אשר שם מועד לפרעה Sed sine veri specie, cum textus h. m. interpolatus, non commodum fundat sensum: *qui posuit tempus statutum Pharaoni.* Quis antea tempus terminarat? Pharaone? Ita est. Re vera & hæc expositio contra Accentus est. *Tiphcha* enim plus distingvit quam *Sakeph*: *Et clamavit Moses ad Deum ob verbum de ranis: qui (Moses) tempus etiam statutum posuit Pharaoni.* Rectius, omissa Ellipsi, relativum אשר ad רבר referimus: & Accentuatio ex asse quadrat: *Et clamavit Moses ad Dominum (:) propter verbum de ranis, (,) quod (verbum) posuit (& compromittendo pollicitus est ac determinavit) Pharaoni.* Nil est, quod remorari te posset, nisi forte רבר הצפרועים versus, *verbum de ranis.* Sed bene scies, quod *Genitivus Objecti* non raro occurrat, qualia exempla vel B. GLASSIUS *Gr. S. tr. 1. c. 30. m. 6.* habet.

EXOD. VIII. 22.

Ellipsin הֲ עָד לֹא interrogativi voci לֹא addunt, ut הלא fiat hoc sensu: *annon nos lapidabunt?* Huic versioni Judæi eo confidentius subscribunt, quod eam jam TARGUMISTA textui infarsit: הלא יימרו לפרגמנה. Christianis vero etiam interpretibus non paucis, se Ellipsis ob facilitatem sensus probavit, vel, quod actu ה interrogativum Ellipticum dicunt;

cessat autem Ellipsis se ingerere, quasi h. l. legi deberet
 קולות אלהים *voces Dei*, h. e. *tonitrua*. Non probatur
 hoc inde, quia David vocem Dei tonitru appellat; nec quod ad-
 jectio nominum Dei significatum alias auget. Nam hæc in
 subsidium tum demum vocaremus, si tota phrasis in textu
 compareret. Nunquam in S. codice invenio phrasin
 קולות אלהים, nisi *versu præcedente*, ubi Pharao ita lo-
 quitur, sibi vel imaginatus, Deum Israëlitarum hanc emit-
 tere vocem; vel addendo אלהים ad vehementiam toni-
 truum designandam. Si prius credis, in errorem vulgi in-
 cidit, quem modum loquendi S. Scripturæ, ubi non ipse er-
 ronee loquens introducit, non convenire, recte defendi-
 tur. Si posterius credis: nulla est consequentia, ad magni-
 tudinem tonitruum exprimendam semel additur nomen
 Dei, igitur ubicunque addi debet. קולות vero absolute *toni-
 trua* exprimere, in propatulo est.

EXOD. XII. 4.

In ipso mandato divino, quo jura Paschatos & ritus
 decernit, Ellipsin שרה *pecudis*, se invenisse, non nulli opi-
 nantur, h. m. *tunc sumat* (pecudem scilicet) & *ipse & vicinus
 ejus &c.* Sed urgens Ellipsis necessitas adeo est nulla, ut
 potius ei non unum obstet. Si Elliptica illa expositio va-
 leret, commodissime Verbum ולקח *Rbbia* & הונה *servum
 תביר* requireret, quia una persona agens cum Verbo
 jungi, & altera, quam simul eodem modo Verbum conti-
 net, divelli non debuisset. Probo itaque *versionem Gallicam*,
 & Cl. CLERICI, imo quotquot idem probant: *Tunc assumat
 ea domus etiam vicinum suum, propinquum domui ejus, s. qui
 maxime propinquus ei habitat &c.* Hoc modo Objectum as-
 sumendum expressum adest, non pecus, sed proximus vi-
 cinus cum exigua sua familia. Ellipsi itaque carebimus.

Qua etiam carere posses, etiam si a nostra abhorreris expositione; si modo genium Hebraeae linguae cogitares, quod hic, quando de substrata materia sermo continuatur, Objectum aliquando non exprimitur, e. gr. *Gen. III. 5.* ותן גם לנחש *Gen. IX. 21.* ויגד וגו' &c. Prior vero expositio longe huic loco est convenientior, ob sequentia, *pro numero animarum*, quae hominum vicinae familiae accessionem ad vicinam familiam indicant.

EXOD. XIII. 15.

Per Ellipsin & hunc locum exponendum, censet B. GLASSIUS, *bestiae* vocabulum inferens, hac ratione: *macto Domino, ex omni bestia, aperiente vulvam, masculum.* Unde hoc? quia statim filii meminit. Sed argumentum pro me est. Ellipsis abesse potest, quia filii statim fit peculiariter mentio, ut sic praecedentia nostra, non nisi de bestia accipi queant. Et adhuc de omni exponere bestia, alia loca parallela vetant, & versus praecedentes. Cum itaque utraque pars, & Ellipsis agnoscens, & eam averfata, in hoc convenient, priora verba, cum debitis limitationibus esse accipienda, de animalibus non feris, sed domesticis, & quae in patris familias sunt potestate, & ex his quidem etiam de illis, quae legitime offerri Deo possint: facile vincet nostra sententia. Sive enim quis prohibitionem, de non offerendo primogenito asini, de solo asino exponat; sive similiter primogenitos e. gr. equi, felis, includi (uti canis implicite fit mentio), alius contendat, qua de re quaedam dixi *in schediasmate de filio primogenito intra mensem denato p. 3;* ob exceptionem tamen filii primogeniti, & dextre limitatum כר, omne, quod rumpit prima vice uterum, non aliter haec accipies, quam quod non de omni bestia in nostris verbis fit sermo, sed de omni, quod filius patrem interrogans videt patrem Deo offerre. Qua ratione & h. l. Ellipsis est ablata.

EXOD.

EXOD. XIII. 17.

Ellipsin Verbi, *cavebo*, quam iterum iterumque jam supra habuimus, hic iterato nobis offert B. GLASSIUS, quo sensus hic evadat plenus: *Nam dixit Deus, CAVEBO, ne populum poeniteat, cum viderint &c.* Quæ ad Gen. III. 21. XXVI. 7. 9. &c. de ׀א dixi, & hic eatenus habent locum, quatenus Particulæ ׀א significatum simpliciter negativum vindicant, eamque hoc, contra eam concepto, præjudicio liberant, quasi *cavere* vel simile quid præcedere deberet. Addo, quod, non ex exemplis aliis, sed ingeniis potius ita opinatorum, hæc Ellipseos suspicio fuerit subnata. Nostro sane in loco, simplex negandi significatus, optime locum habet, si cum CLERICO in h. l. T. II. in Pent. p. 61. a. afferis, Deum hæc verba non secum cogitasse, sed ad Mosen dixisse. Est enim hac ratione mandatum Dei, ut omni, quo possit, modo Moses prohibeat, ne populus poenitentia, se Ægypto exiisse, ducatur. Hinc versio: *Deus enim dixit (ad Mosen): absit, populum poeniteat, si viderint bellum &c.* Si vero de interno sermone, cogitatione divina, hæc accipis; decretum divinum exprimitur, quod decreverit: ne poeniteat populum. Vel Deum quasi in ipso ductu populi tibi exhibebis, qui, ubi eos via ad mare deducit, secum quasi dicit: *ne poeniteat &c.* Nulla ex his viis, Ellipsin evitandi, absurda est; prima tamen apud me primas tenet.

EXOD. XVIII. 22.

Iethro ad Israëlitas jam primum accedens, Ellipsin tamen, quasi etiam sibi suæque familiæ usitatam, secum affert. Nulli dubitant CLERICVS & alii, verba: *leva ne sit super te*, adjecta voce, *onere*, supplere. Nec species deest, quia novelli iudices portare cum ipso debent. Sed præter speciem nil est. 1) Nullus occurrit locus, ubi *onus* cum קלל in *Hiphil*, sensu *levandi*, construatur: licet עול & עבורה adfit.

Cur

Handwritten: N. 17

Cur igitur hic Ellipsin efformaremus, nullibi occurrentem?
 2) Etiam alibi, uti *Jon. I. 5.* **להקל מעליהם** 2. *Chron. X. 20.* **הקל מעלינו** eadem cum nostra phraseologia, sine Ellipsi, adest. Quid prohiberet & hinc auferre Ellipsin? 3) Ubi, dicto modo, hæc phrasis recurrit, notat *levando demere* tantum aliquid, ex eo, quod sustinetur. Ita Jonæ focii, quædam in mare conjiciunt, ut levando tollant **מעליהם** aliquid ex eo quod est super eis. Israelitæ non omnem servitutem, vel jugum omne, sed **מן** aliquid modo ex eo, quod ferre & præstare cogebantur, auferri petunt. Ita sæpe **מ** aliquid ex toto demere, in COMM. ad *Cant. I. p. 28.* docui. Ita & hoc loco: *levando tolle aliquid ejus, quod est super te, ut ferant tecum.* Nolo jam a scopulo dilabi. Nolo late disquirere, an h. l. S. Synedrium institutum, semperque deinde durarit. Nolo, quæ alias circa hæc notari possunt, afferre, de quibus varia leges in D. D. LUDOVICI *dissertation. Doctorali de Spiritu Mosis in LXX. seniores posito.* Afferam tantum, quod R. LEVI B. GERSCHOM in rariori *Comment. in Legem h. l. fol. 72. col. 2.* sæpius illam prafin **הקל מעליך** repetat, sed nunquam Ellipsi explendam censuerit. Introducit Jethronem miratum: **מדוע לנת שם משה שפטים אחרים על העם להקל מעליו**, *cur Moses non constituerit alios judices super populum, ad levandum se,* & varias rationes subdit. Huic Moses respondit: **הנה לא אוכל לשים על העם מי שיקל מעלי וזה כי כבר יבוא אל העם בהכרח לדעת בנבואה מה ישאלו ממני והנה יהיה לרוש כטעם ותלך לרוש את יי ובלו ספק אין בעם מי שיקל מעלי בזה והנה כענין הדינים אשר ביניהם לא אוכל גם כן לשים עליהם מי שיקל מעלי וכי** i. e. *en non possum ponere super populum, qui levet me, & hoc ideo, quod populo necessitas instat, aut scientiam per prophetiam quærat, ut quærit ex me; & ea modo erit qui dicet: eas & quæras Dominum, tum non esset in populo, qui me levare posset. Nec respectu judiciorum, quæ ipsis sunt, possum proponere aliquem, qui me levet &c.* En nil Ellipseos credit.

D

[Faint handwritten text, possibly a title or author name]

ULB Halle

3/1

000 884 111

